

שקרים זהים לאמת, כמעט

מתוך הכתר והלירה – אנתולוגיה משירת יוון העתיקה

מצרפתית: יואל טייב

מרגריט יורסנאר (בלגיה 1903 – ארה"ב 1987) הייתה סופרת, מסאית ומתרגמת, וב-1980 הייתה לאישה הראשונה שהתקבלה לשורותיה של האקדמיה הצרפתית היוקרתית, לאחר דיון ציבורי ער על קבלתן של נשים למוסד מכובד ועתיק כל כך, שחבריו מכונים בצרפת "בני האלמוות". יורסנאר נולדה בבריסל ובנעוריה נדדה בין ערים שונות באירופה. ערב מלחמת העולם הראשונה עזבה את אירופה והצטרפה לבת זוגה האמריקאית גרייס פריק. הן חיו יחד באי Mount desert שלחופי מדינת מיין עד למותה של פריק ב-1979. פריק תרגמה את רוב ספריה של יורסנאר לאנגלית, וביניהם את ספרה המפורסם והחשוב ביותר, 'זכרונות אדריאנוס'. יורסנאר מתה ב-1987 ונטמנה באי שבו חייתה עם בת זוגה.

ב-1979 פרסמה יורסנאר מבחר משירת יוון העתיקה בתרגומה. תרגומיה נחשבים לקלסיקה ומודפסים שוב ושוב. היא פותחת את הקדמתה לאנתולוגיה במילים אלה:

"את רוב התרגומים לשירת יוון שלפניכם עשיתי לשם הנאתי בלבד, בלי כל כוונה להביא אותם לדפוס. כך גם לגבי הטקסטים הקצרים או הארוכים המקדימים אותם, שהיו בראש וראשונה מידע שאספתי או השערות שהעליתי עבור עצמי בלבד. כשתרגמתי את השירים ואת הפרגמנטים הללו, ביקשתי לנהוג כאותם אמנים הרושמים פסל עתיק, או משרבטים סקיצה על פי ציור של ציירי עבר גדולים, כדי להטמיע טוב יותר את רזי המקצוע; או כמו מלחינים שמנגנים מדי פעם יצירה של באך או של מוצרט כדי לשאוב ממנה השראה. [...]"

מטבע הדברים, הספר הזה אינו מיועד לפילולוגים או למרצים – הם אינם זקוקים לו – ואף לא במיוחד ללומדי יוונית, שעבורם יש מהדורות מוערות ומתורגמות באוספים האוניברסיטאיים. חשבתי בעיקר על קוראים שלמדו מעט יוונית ושכחו אותה, או שלא למדו יוונית מעולם, וקריאה של כל חמשת הכרכים של 'האנתולוגיה הפלטינית', או את כל שמונה-עשר המחזות שנתרו לנו מאוריפידס לא מציתה את דמיונם, אבל יש בהם סקרנות לברר מה השתנה ומה לא השתנה, ברגישות האנושית מאז; קוראים המגלים עניין בניסיון להעתיק שיר יווני לשיר צרפתי, כך שיישאר, ככל האפשר, בגדר שיר. אני מקווה שהקורא ימשיך מכאן ליצור לעצמו מבחר עשיר יותר, להשוות את תרגומי לתרגומים אחרים, בצרפתית או בשפות אחרות, ודרך ההבדלים

ביניהם לקבל תחושה נאמנה יותר של המקור, ואפילו – שהרי זהו האושר העילאי ביותר – לחצות את המרחק העצום שבין שפה שאין מכיר כלל, לשפה שהוא מכיר בה כמה מילים, וקונה מילון וספר דקדוק שלה."

אם כן, מבחר התרגומים הזה הוא מעבדה בדלתיים פתוחות של הטמעת ספרות עתיקה בתודעת הקוראים המודרניים. אופייה האישי של מלאכת התרגום של יורסנאר עולה לא רק מבחירת הטקסטים, שלעיתים נדמית שרירותית או אקראית מעט, אלא גם מאופי התרגום עצמו. תרגומיה של מרגריט יורסנאר נקראים כשירים צרפתיים מאוד, לעיתים צרפתיים מדי, ומחקים מדי פעם בסגנונם, באופן מובהק, את השירה הצרפתית הקלסית בת המאה ה-17 וה-18. זוהי בחירה מודעת של יורסנאר, המבקשת להסיט את השירה היוונית אל תוך שירתה שלה, כלומר אל השירה בשפת אימה, ואולי גם ניסיון לשכנוע עצמי שמדובר בשיר, אף על פי שלשוננו נוכרייה, אף על פי שקריאתו דורשת זמן, סבלנות, כלי עזר ודמיון עשיר שבלעדיהם אי אפשר להקים לתחייה עולם שנחרב, או להפוך פרגמט קצר וקטוע לישות פואטית שעומדת בפני עצמה. יורסנאר מקפידה לכתוב את תרגומיה במשקלים צרפתיים קלסיים, לרוב במשקל האלכסנדרני, ולפעמים בתבניות שירה צרפתיות קלסיות אחרות, שאין להן דבר עם המשקלים היווניים. מדי פעם היא חורזת את שורותיה אף שהחרוז זר מאוד לשירה היוונית העתיקה. בכך נכללת יורסנאר במסורת ארוכה של תרגומים אירופיים לשירת יוון ורומא, המבקשים להטמיע אותה במסורת השירית של שפת היעד, ומשתדלים לדלל את זרותה. ועם זאת, הנימה של יורסנאר אישית מאוד. היא מבקשת להשמיע לקוראים את האופן שבו היא עצמה קוראת ושומעת את השירה הזאת, את האופן שבו היא נזקקת לה, שבו היא מפענחת ומקרבת אותה אל עצמה. תרגומיה הם יצירה פרטית של אילוף ושל התעקשות לנער את האבק מעולם אבוד, ולמשוך את חוטי החן הישנים אל תוך עולם אחר ומרוחק מאוד.

מעניין להזכיר גם את ההקשר הלהט"בי של הספר הזה. יורסנאר הייתה ביסקסואלית וחייתה עם בת זוג משך רוב שנות בגרותה. היכולת למצוא הקשר עתיק למצב הלהט"בי המודרני, היכולת להערוך אליו לא רק נופך זר אלא גם יופי עמוק, הייתה קרש הצלה ייחודי ליוצרים להט"בים רבים מאז המאה העשרים. אבל הצורך הזה טומן בחובו גם חרדה גדולה: הדמיון הזה נושא גם שונות, והקשר הזה עטוף בזרות מבעיתה. במובן מסוים זהו מקרה פרטי של הקשר בין קורא ליצירה קלסית, בת דור או תרבות אחרת. כדי שקשר כזה ניב פירות ויהיה משמעותי ומיטיב, הוא מצריך אמון גדול, קשב ואמפתיה. במובן מסוים, זהו מקרה פרטי של גלות – הניסיון, או ההתעקשות, למצוא בית בעיר זרה.

יורסנאר מפרסמת את תרגומיה כשהיא בשיא הקריירה הספרותית שלה. זהו מעשה של נדיבות ובקיאות מצד אשת ספרות גדולה, אבל בפרסום זה היא גם חושפת את פגיעותה, את נזקקותה, את עולמה הפנימי ואת האופן שבו הספרות מלווה אותו. מכל הסיבות הללו חשבתי שיש טעם לעשות מעשה משונה – כמעט מפקפק – ולתרגם את תרגומיה. התעניינתי לא רק בספרות עצמה – אם כי אני מקווה שעולה מן התרגומים האלה בת קול יוונית – אלא גם באופן שבו יורסנאר

מפרשת, מטמיעה, מסיטה את נקודת המבט, מנערת את האבק, מהתרגום המילולי והפשוט.

אתן דוגמה קטנה אחת. הנה פרגמנט קצר של ספפו בתרגומו של אהרן שבתאי:

כְּמוֹ הַיַּקְנָתוֹן שֶׁעַל הַהָרִים הָרוּעִים
דּוֹרְסִים בְּרַגְלֵיהֶם, וּמוֹטֵל לְאָרֶץ הַפָּרַח
הָאֲרָגְמָנִי...

או למשל באנגלית, בתרגומה של דיאן ז'. ראיור:

Herdsmen crush under their feet
A hyacinth in the mountains; on the ground
Purple blooms...²⁹

הפרגמנט הזה השתמר בטקסט מהמאה השלישית או הרביעית לפנה"ס על סגנון השירה. נהוג לפרש אותו כדימוי הלקוח משיר נישואין, ושהיקנתון הדרוס (שכנראה אינו הפרח שאנחנו מכנים יקנתון כיום) הוא דימוי לבתוליה של הכלה. זוהי כנראה סבירה לחלוטין. כעת נראה כיצד תרגמה אותו יורסנאר:

...Le troupeau en passant a brisé la jacinthe
Elle fleurit encor contre le sol couchée...

או בעברית, בתרגומי:

תַּחַת הָעֶדֶר נִדְרָס יַקְנָתוֹן
עַל הָאֶרֶץ מוֹטֵל, עוֹד פּוֹרַח...

ההבדלים כאן הם גדולים ומשמעותיים. ניתן לדבר על דברים נקודתיים, למשל מדוע הפכו הרועים בתרגומה לעדר, ומדוע השמיטה את צבע הפרח, שנראה חשוב ומהותי כל כך לדימוי ולסגנון של ספפו. כמובן, מותר להניח שיורסנאר הכירה את המקור בדיוק, ואני לא רוצה לנסות ולתרץ את בחירותיה הסגנוניות ואת החופש הספרותי שהיא נקטה בתרגומה. אני בעיקר רוצה לדבר על הנימה החדשה שנבראת מהתרגום הזה. המבט החדש והרענן, ואפילו המרדני: אם בשיר בתרגומו הקלסי עולה על הדעת צבע הארגמן (של דם הבתולין, למשל), האובדן, האלימות או הבושה, הרי שיורסנאר מוציאה ממנו רגישות חדשה, דימוי חדש, אולי אופטימיות, אולי טרגדיה מסוג קצת אחר, שמקורם במתח בין הפריחה העקשנית לבין הקמילה הבלתי נמנעת העתידה לבוא. אנחנו בוודאי מתפתים בעקבותיה לחפש הקשרים

Sappho, a new translation of the complete works, Diane J. Rayor, 2023, Cambridge University Press

חדשים, מתאימים יותר, לדימוי הזה. אין ספק שזה אינו תרגום מילולי נאמן, אבל כוחו הרב נובע מעבודת התעקשות והטמעה, מקריאה אישית וחשופה מאוד. אני חושב שאנחנו יכולים ללמוד ממנו הרבה על קריאת שירה עתיקה ועל הסקרנות, כמו שאומרת יורסנאר בעצמה, "למה שהשתנה ולמה שלא השתנה" מאז.

לפני זמן מה ביקרתי בחנות הספרים המיתולוגית "מחברות קולט" שליד מרכז פומפידו בפריז. לאחר חיפוש ארוך במדף השירה, שאלתי את בעלת החנות אם יש להם שירה יוונית קלסית. בלי להניד עפעף היא ענתה לי, "בוודאי, במדף התיאטרון". שירת יוון יכולה להיות מתעתעת כהוגן לקורא המודרני. כשאומרים "שירת יוון" חושבים לרוב על הומרוס, או על המחזאים האתונאים הגדולים. אולי חושבים על ספּו. מהלטינית, הרי נותרו לנו קבצים שלמים ואוספי שירה נכבדים ומרגשים מאוד, ומיוונית מלבד מספר זעום של מחזות ועוד כמה שירים אפיים קדומים מאוד שנשתמרו יפה, נשתמרו שמות רבים של משוררים שנחשבו גדולים, לעיתים גם עם הקשר ביוגרפי, תרבותי ופוליטי, אך מהשירה עצמה בדרך כלל נותר מעט מאוד: שירים אחדים במקרה הטוב, לרוב פרגמנטים קצרים, דימויים הומריים, שורות מנותקות מהקשרן, מילים בודדות, שהשתמרו בכתבים מאוחרים יותר שבהם שימשו דוגמאות תחביריות, סגנוניות ופילוסופיות. זה עולם פואטי שקשה לאחוז בו ולהבין אותו.

בעברית מודרנית המצב קשה עוד יותר. התרגומים, במיוחד תרגומי השירה הלירית, מועטים מאוד, יקרי המציאות ותלויים בתיווכם הבלעדי של בודדים, למשל אהרן שבתאי שעבודת הענקים שלו היא גם עמוד התווך וגם האבן הראשה של העולם הפואטי היווני בעברית. התלות הזאת בעייתית מאוד. שהרי המשקל המונח על כתפי המתרגם גדל ככל שהשירה מרוחקת יותר, בזמן או במרחב. ומשירה עתיקה כל כך, שבינה לבינינו מפרידה תהום של אלפי שנים, התרגום הוא מעשה חושב של בקיאות, נדיבות ואמפתיה, ומתוך כך היא יוצרת שפה פרטית במפגיע. בעיית המתרגם הבודה, שנפוצה למדי בתרגום משפה קטנה לשפה קטנה, מצמצמת מאוד את הפרספקטיבה של הקורא. לקורא שירה בעברית, כמעט כל שירה לטינית, מ"על טבע הדברים" ללוקרטיוס וכלה ב"מטמורפוזות" לאובידיוס, נשמעת באותו הקסמטר דקטילי עצי ומלאכותי, באותה נימה ארכאית ופומפוזית של תרגומי שלמה דיקמן. הומרוס נשמע בקולו של טשרניחובסקי, עם רוח הרפאים הקנאית של המשקל המלעילי, וכמעט כל שירה יוונית אחרת, מספּו ועד סופוקלס, נשמעת לנו בשפתו הייחודית של שבתאי, שתמיד מזכירה לי את השיעורים בבית הספר על "אנטיגונה". התרגום שלפניכם הוא תוצר של מעשה תרגום ומעשה ברירה כפול: בררתי ותרגמתי מבחר קטן מתוך השירים והפרגמנטים שבררה ותרגמה יורסנאר, והוספתי עליהם חלקים בעלי עניין מיוחד מתוך הקדמותיה, שהוספתי כאן בהערות שוליים לשירים. אינני קורא יוונית ואני בוודאי לא מומחה בספרות יוונית, ותרגומי לשירים נסמכים רק על תרגומיה של יורסנאר. את החופש שהיא נקטה ביחס למשקל ולחרוז העברתי לחופש מציד. אני מקווה שהאוסף הקטן הזה יאפשר לקורא העברי להתוודע לקולות רבים, לקולם של המשוררים המופלאים מאז, ובראש וראשונה לקולה של מרגריט יורסנאר החכמה, ויוסיף צליל חדש ליוון העברית.

הומרוס³⁰

*

...אודיסאוס שָׁקַע בְּהֶהוּר מוֹל הַיָּם הַשּׁוֹמֵם...

*

...כִּמּוֹ הָעֵלִים בִּיעֵר, הַדּוֹרוֹת
עוֹבְרִים וּמַחֲלִיפִים זֶה אֶת קוֹדְמוֹ...

*

...וְהָרוּחַ, יָדִיד נֶאֱמָן, גָּרַר אוֹתָם הַיָּמָה...

*

...וַיָּמָת הַגִּבּוֹר. הֶלֶהּב הַמָּרִיר,
הַמּוֹת הָאֶפֶל, שְׁנִיָּהם גָּבְרוּ עָלָיו...

הסידורס

תאוגוניה — המוזות מדברות:

...אֲנַחְנוּ מְשַׁקְרוֹת שְׁקָרִים
זֵהִים לְאֻמָּת כְּמַעַט...

אֲבָל בְּרִצּוֹנֵנוּ אֲנַחְנוּ אוֹמְרוֹת
אֶת הָאֻמָּת הַשְּׁלֵמָה לֹלֵא דְפִי
בְּלִי מוֹרָא...

30 ... משוררים מאוחרים יותר נהגו להטמיע או לחקות את טורי השיר הקצרים שכאן, ובני העת העתיקה נהגו לצטט אותם באירועים שנשאו דמיון מסוים לנושאי שירו של הומרוס. טורי השיר האלה מבטאים את מה שניתן לכנות נקודות היציבות הסגולית של הרגישות היוונית. האוֹן והדמיון של בני יוון מעולם לא מאסו במוטיבים הללו.

מקהלה ספרטנית (תאריך לא ידוע, כנראה מהמאה השביעית לפנה"ס)³¹

מקהלת הזקנים:

הִיָּנּוּ אֶתְמוֹל אֵיתָנִים,
חֲסָנִים וְעֹזֵי פָּנִים.

מקהלת הגברים:

הַיּוֹם גַּם אֲנַחְנוּ כְּמוֹתְכֶם,
נַעֲמֹד אֲמִיצִים, נִלְחָם.

מקהלת הילדים:

וּמִחֵר מִכְּלַכְכֶּם נִשְׁאָר,
וְנִהְיָה אֵיתָנִים אֲףִי יוֹתֵר.

31 זהו שיר קצר עשוי שלושה זוגות טורים, שכנראה הושר בליווי חליל והיה חלק מחגים ציבוריים בספרטה. שרו אותו שלוש מקהלות, שהורכבו מזקנים, גברים וילדים. ז'אן-ז'אק רוסו, ב'מכתב לד'אלמבר על התאטרון' מביא אותם כדוגמה לשירה אזרחית וערכית.

אלקמן (המאה השביעית לפנה"ס)

*

...הכל ישן כעת: פסגות ועמקים,
החרש העבת, הגיא והתהום,
הרמש הזוחל אשר נולד מן העפר,
חית היער ביצוע הבוֹדד,
הדבורים, בעלות הכנף;
מתחת לגלים, במים הכהים,
נמות המפלצות אשר קשקשת לגופן,
בעלוה ישנות צפרים³²...

*

...הטל, בן הלבנה והאור,
מזין את פר הדשא
שהאילים...

*

...את, הדומה לפרח הכתנה...

32 מצוטט אצל אפולוניוס, "לקסיקון הומרי", בנוגע למילה κνώδαλον (מפלצת).

*

...יֵין, נַעֲרֵי הַיָּקָר, וּבְתוֹכוֹ –
הָאֻמָּת...

ערב חורף

...הֶרְקִיעַ נְמוּדָה. סוּפַת הָאֱלִים מְצַלִּיפָה,
הַעֲבִים נִגְפִים וְהַמִּים קוֹפְאִים בְּאֶגֶם.
הַדֶּלֶק אַח עֲלִיזָה, מְזוּג דְּבֶשׁ לִיִּינָה,
שָׁקַע בְּשָׁנָה תַּחַת כָּר מְשִׁיחָה...
...אֵל תַּחֲכָה שֶׁהֲלִילָה יִדְלִיק אֶת הַנֵּר,
רַק אֶצְבַּע אֹרֶשׁ שְׁמֶשׁ נוֹתֶרָה, רַע טוֹב וַיָּקָר,
הֵבֵא מִן הַמֶּדֶף אֶת הַגְּבִיעַ וְנַחֲלֵק
בֵּין יְדִידִים...

לידיד

...הַשְׁכַּחַת מִמְּנִי אֶת כָּל כְּאֲבִי...

33 הורטיוס הרבה לחקות את אלקאיוס. הוא שאל ממנו, בין השאר, את המוטיב של המִגְן שאבד במלחמה, ואת מוטיב התיאור העליו של חברים השותים מול האח בערב חורפי. יצירתו של אלקאיוס מתפקעת ממטפורות ימיות שמקורן בסכנות ההפלגה בים האגאי. כמו איביקוס, כמו ספפו, כמו אנקריאון בעצמו, הוא רגיש ומלא תשוקה ביחס למופעי האדמה באביב: שירתו מתארת אדמה יוונית מלאה במים, בעצים, בציפורים, רחוקה מאוד מהיופי העירוני והצחיח למחצה של החן היווני כפי שהיא עולה מכותבים מודרניים יותר, והוא תוצאה של ייבוש, של הברבריות הנצחית של האדם על בעלי החיים, ובלאי של אלפיים חמש מאות שנה.

נכתב בגלות

מְלִנִּיפּוֹס שְׁלִי, שְׁתֵּה אֶתִי וּשְׁכַח.
 מַה יֵּשׁ? חֲצִיתִי אֶת נֶהָר הָאֲכָרוֹן,
 כָּבֵד לֹא אֲרָאָה אֶת טוֹב אֶרֶצִי אוֹ אֶת שְׁמִשָּׁה.
 אֶפְלוּ סִיזִיפּוֹס נִכְשֵׁל כְּשֶׁנָּסָה.
 אֵל תִּצְפֶּה לְאִשֶּׁר, חַיָּה כָּאֵן, הִרְגַּע.
 צַעֲקֵנוּ לְעִזְרָה וְאִישׁ לֹא נִעֲנָה,
 כִּי יִהְיֶה גַם מָחָר. אֲבִדְתָּ רִכּוּשׁ,
 הִנֵּחַ לוֹ. הַגּוֹרֵל נָפַל, קִבֵּל אוֹתוֹ.
 כְּשֶׁנּוֹשְׁבֵת רוּחַ מְצַפּוֹן, נוֹט
 נָבוֹן לֹא יָרִים מִפְּרֵשׁ...

המגן האבוד

... הֶרֶץ, אֲנִי מְסֹר לְמִלְנִיפּוֹס הַטּוֹב:
 "אֶלְקָאִיוֹס יִקְרֶה חֲזֹר מִשׁוּדָה הַקָּרֵב
 שְׁלֹם, בְּרִיא, עוֹלֵץ. אֶת הַמֶּגֶן זָרֵק –
 אִף שֶׁהָיָה נֶאֱדָר – בְּרִגָע שְׁנִסּוּג,
 וּבְנִי אֶתוֹנָה מְצִיגִים אוֹתוֹ עֲכָשׁוּ
 בְּמִקְדָּשׁ פֶּלֶס עַל עֲמוּד..."

לאחיו, שכיר חרב באסיה

... אַחִי, אֶתָּה שָׁב, מַעֲטָר תִּהְלֶה.
 בָּבֶל, עֲטוּיֹת לְבָנִים עֲצוּמוֹת,
 קִבְּלָה מִיָּדְךָ נִצְחוֹן וְשִׁלּוּה.
 בְּקִצָּה הָעוֹלָם, חֲרִבָּה הִיפָּה
 שֶׁבְּקִצָּה נִצְבָּה יֵשׁ כְּדוֹר מְשֻׁנָּהב,
 הַכְרִיעָה...

ספּפּו (המאה השביעית והשישית לפנה"ס)

*

...תַּחַת הָעֵדֶר נִדְרָס יִקְנֶתוֹן
עַל הָאָרֶץ מוֹטֵל, עוֹד פּוֹרַח...

*

...דְּבָרֵי הֵם הִבֵּל פֶּה, אֲוִיר קָלִיל
אֲבֵל מְתוֹק...

אָרִינָה (תאריכים לא ידועים)³⁴

מתוך "הכישור"

א

... הִדְג, דָּג־נוֹט, רָעַם שֶׁל מַלְחִים,
הִנַּחַה עַל הַגָּלִים אֶת חֲבֵרְתִּי...

ב

...נָשִׁים שֶׁשָּׁעֲרָן הַלְבִּין, פָּרַחֵי זִקְנָה,
מְשֻׁחַחֹת בְּשֶׁקֶט...

ג

...לְשׂוּא הֵהֵד סוֹטָה לָרִיק שְׁבַת־חַתִּית,
מְשַׁתֵּק אֶל הַמֵּתִים, נִשְׁפֹּךְ בַּחֲשֻׁכָּה...

34 לא נותר מידע רב על ארינה, רק שמתה כשהייתה בת תשע-עשרה שנה, והותירה אחריה אגדה נוגעת ללב של משוררת שנפטרה בדמי ימיה. היא כתבה יצירה ששמה "הכישור", והקדישה אותה לחברתה שמתה. השורות שלפניכם לקוחות מיצירה זו, ובחפירות במצרים נמצאו כעשרים שורות שיר שעוסקות במשחקים ילדותיים של שתי בנות, שדומים מאוד למשחקים של ילדות בימינו.

סולון (המאות השביעית והשישית לפנה"ס)

*

...כל גבר מחפש, בשיא כחו, תשוקה
של נער שמתניו גמישים ופיו מתוק...

כתובות מצבה בטורי שיר מהמאה השישית לפנה"ס³⁵

כתובת מצבה, אתונה

קלאוטס כאן ישן. ההלך, בכה עליו!
הוא מת צעיר מאד, והוא היה יפה.

כתובת מצבה נוספת, אתונה

עובר ארח, אחוזו שרעפים,
עצר להלין על תרסון שנקבר פה.

כתובת מצבה, קורינתוס

כאן דאיניאס ישן. הים לקח אותו.

35 הצד השווה לכל הכתובות שלפנינו הוא שכולן אפיגרמות במובן האטימולוגי של המילה: משפטים קצרים חרוטים על מבנה, מצבה, בסיס של פסל או בתוך מקדש. לא תמיד האפיגרמות כתובות בטורי שיר. בניגוד לאפיגרמות הספרותיות הגדולות של סימונידס ואחרים, אלה שלפנינו מייצגות מה שרצו אנשים במאה השישית לפנה"ס לכתוב, או מה שביקשו מכותב טורי השיר שהם מכירים לכתוב על מצבה של אדם שנפטר. המילים "עובר אורח", או "הלך" שמופיעות לעיתים תכופות על אפיטפים עשויות להתפרש לקורא המודרני כקלישאה סגנונית גרידא. כדאי אם כן להזכיר שמצבות לא הונחו באותם ימים בבתי קברות מרוחקים מן החיים. כמו שהיה מאוחר יותר בדרך האפית ברומא, המצבות היו מסודרות בזו אחר זו על אם הדרך. עוברי אורח נהגו להתבונן בהן דרך קבע, וגלגלי מרכבות היו פוגעים בהן.

אנקראון (המאה השישית לפנה"ס)³⁶

*

...תֵּן לִי, רַע יָפֶה, אֶת גּוֹפֶךְ הָרֶךְ...

*

...אֲנִי אוֹהֵב אוֹתָךְ, אֲנִי חוֹשֶׁק בָּךְ,
אֲנִי מֵבִיט בָּךְ, רַעִי...

*

...אֵח, אֲנִי שׁוֹנֵא מְזֻמּוֹת, אֲנִי שׁוֹנֵא תַכְכִּים,
אֲבֵל אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁאֵתָה מְתוֹק...

*

...אֲרוֹס לוֹעֵג לִי, מֶכֶה בְּכַדּוֹר מְזֻהָב
וּמוֹשֵׁךְ אוֹתִי לְשֹׁחַק עִם נַעֲרָה נָאָה;
הִיא חוֹשֶׁבֶת שְׁאֲנִי זָקֵן וּמַחֲפֹשֶׁת גֶּבֶר חָסֵן...

36 אם שמו של אנקראון מפורסם וחשוב עד עצם היום הזה מקרב המשוררים היוונים, הרי זה בוודאי בשל מספרן הרב של האודות ה"אנקראוניות" שנכתבו בין המאה הראשונה לפנה"ס ועד לתקופה הביזנטית. דבר לא משותף לסגנון החינני, המשתפך והמונוטוני שלהן ולפרגמנטים שנותרו לנו מיצירתו של המשורר הלידי הגדול והוירטואוז הטכני בן המאה השישית לפני הספירה.

תאוגניס (המאה השישית לפנה"ס)

*

...רק הכסילים בוכים על המתים. ראוי
יותר לבכות על הזקנה. חיי אדם
וכל מנעמיהם קצרים. על כך נבכה.
הנעורים שבירים, מתפוגגים מהר.
מותנו מעציב, אך הזקנה יותר.

שירת האורקל

עצה לקרזיוס בצאתו לקרב

מלך שיצא למלחמה,
סופו שישמיד ממלכה.

סימונידס (המאות השישית והחמישית לפנה"ס)³⁷

*

אַל תַּהֲרֹהַר בְּמַחֲר. אֲשֶׁרוֹ שֶׁל אָדָם דֵּק מְדִק:
אַל תִּקְנוֹה שְׂיִחְזִיק בְּעוֹלָם כֹּה חָסֵר מְנוּחָה.
זָכֹר שֶׁהַכֹּל נֶעְלָם, אוֹ חוֹמָק, אוֹ נְמוֹג וְנִמְלֹט
כְּמוֹ מַעוֹף שְׁפִירִית בְּעֵמְקֵי עָרֵב קִיץ...

אפיטף לחיילים הספרטניים שנפלו בקרב תרמופילי

מָסֹר, עוֹבֵר אֶרֶח, לִבְנֵי עִירְנוֹ סְפָרְטָה:
כָּאֵן שׁוֹכְבִים בְּנִיָּה הַמְסוּרִים.

על קברו של המשורר טימוקראון איש רודוס

הוא שָׁתָה כֹּהֶגֶן וְדִבֵּר בְּגִנוֹת כָּלָם:
טִימוֹקְרָאוֹן שָׁכָאן נִקְבֵּר הָיָה נָבֵל.

אפיטף על קברו של סוחר מכרתים שמת בארץ זרה

פְּרוֹטְכּוֹס אֲנִי, הַסּוֹחֵר הָעֶשִׂיר.
בָּאתִי לְמִכֹּר. לֹא לִישֵׁן בְּשָׂדָה.

הזמן האינסופי

אֵלֶּף שָׁנִים? לֹא וְלֹא. רַבְּבָהּ? גַּם הִיא רַק נִקְדָּה,
פָּחוֹת מִנִּקְדָּה, אֵלֶּפֶת הַנִּקְדָּה, לֹא-כָלוּם בְּלֹתִי נִתְפָּס,
בְּזִמָּן שָׁאִין לוֹ גְּבוּל...

37 ניתן לזהות את כתובות המצבה הכתובות במשקל שכתב סימונידס על פי קצרנותן היבשושית, שלעיתים מטלטלת ולעיתים מעוררת תחושה של תרגיל לשוני גאוני או של סטירה נשכנית. כמה מהאפיטפים הם תרגילי מחשבה שכנראה מעולם לא נחרטו על אף מצבה.